

Sähköinen uutiskilpailu Tampereella

Viime vuosikymmenten merkittävä muutos viestinnässä on ollut sähköisen viestinnän tuntuva lisääntyminen. Eri puolilla maailmaa on tarjolla olevien sähköisten viestintävälineiden määrä kasvanut huomattavasti. Käytännössä tämä on merkinnyt kanavavalikoiman lisääntymistä. Useimmissa Euroopan maissa oli vielä 1960-luvulla tarjolla vain muutamia valtiollisten radio- ja TV-yhtiöiden kanavia.

Nykyään on lähes kaikissa Euroopan maissa varsinkin asutuskeskuksissa tarjolla moninkertainen määrä kanavia. Useimmissa tapauksissa on ollut kysymys valtiollisen radio- ja TV-yhtiön monopoliaseman murtumisesta ja sen rinnalle ilmaantuneista kaupallisista kanavista, eräissä tapauksissa myös ei-kaupallisista (Pohjoismaat). Näin on syntynyt kilpailutilanne, joka useille valtiollisille yhtiöille on ollut uusi ja ennen kokematon. Julkisten radio- ja TV-yhtiöiden asemaa on muuttanut myös lisääntynyt satelliittiviestintä. Paikallisen kilpailun lisäksi satelliittikanavat ovat muodostaneet haasteen julkisten radio- ja TV-yhtiöiden ohjelmapolitiikalle,

sillä kaapeli-TV-verkkojen kautta nämä kanavat ovat jo lukuisien kotitalouksien ulottuvilla.

Suomessa tämä kehitys on näkynyt sekä radion että television alueella. Hiljattain tehdyn tutkimuksen mukaan 9,9 % maamme 15-74 -vuotiaasta väestöstä on jo kaapeli-TV-toiminnan piirissä. Noin 4 % tästä väestöstä seuraa päivittäin kaapeli-TV-lähetyksiä. Luku vaikuttaa pieneltä, mutta on syytä muistaa kaapeli-TV-toiminnan keskittyminen suurimpiin kaupunkeihin, jolloin näillä alueilla lukemat ovat keskimäärin huomattavasti korkeammat. Tampereella on 20.000 taloutta kaapeli-TV-verkon piirissä. Radion puolella huomattavimman muutoksen ovat tuoneet yksityiset paikallisradiot, joita on ollut toiminnassa parin vuoden ajan. Samaisen tutkimuksen mukaan ne tavoittavat jo 31 % mainitusta 15-74 -vuotiaasta väestöstä, mikä oli lähes yhtä paljon kuin Yleisradion paikallisradioiden osuus (33 %). (Oksanen 1987)

Tämän tutkimuksen kohteena ovat Tampereen sähköiset viestimet, joita on nykyään kolme. Van-

hin paikallisen sähköisen viestinnän harjoittaja on Yleisradio, jolla on ollut alueellista ohjelmatoimintaa jo vuosikymmenien ajan. 1980-luvulla Yleisradio on perustanut Tampereelle oman paikallisradion, Tampereen radion, joka alunperin aloitti toimintansa aamuradion nimellä taajuudella 88,3 MHz. Sittemmin lähetyaikoja on jonkin verran lisätty ja samalla lähetystaajuudeksi on tehon korotuksen myötä tullut 99,9 MHz. Tämän tutkimuksen kannalta on kuitenkin olennaista, että paikallisuutistoiminnan keskeinen alueutislähetys on säilynyt ohjelmistossa kymmenen minuutin mittaisena klo 17.20-17.30.

Vuonna 1985 valtioneuvosto myönsi kokeiluluvat eräille mainostuloin rahoitettaville paikallisradioille. Näiden luvan saajien joukossa oli Tampereen yliopiston ylioppilaskunta, jonka paikallisradioasema Radio 957 aloitti toimintansa elokuussa 1985. Tätä nykyä Radio 957 lähettää ohjelmaa yli 100 tuntia viikossa, mikä lähes kokonaisuudessaan on omaa paikallista tuotantoa. Uutislähetyksiä on päivittäin normaalisti useita, sekä aamu- että iltapäivisin.

Tampereen Tietoverkko on kaupallinen kaapeli-TV-yhtiö, jonka pääomistajia ovat Tampereen Kirjapaino Oy-Aamulehti, Tampereen kaupunki ja Puhelinosuuskunta; lisäksi mukana on joukko pienomistajia. TTV tarjoaa nykyään tilaajilleen, joita on n. 20.000, ohjelmaa kahdeksalla kanavalla. Näistä kahdella välitetään Yleisradion ja MTV:n ohjelmat, yhdellä on SKY-Channel, yhdellä Super-Channel, yhdellä ranskankielinen TV5 ja yhdellä Moskovan TV:n Horizont-kanava. Kaksi muuta kanavaa ovat osin maksullisia ja niillä välitetään pääasiassa elokuvia ja sarjafilmejä sekä jonkin verran omaa ohjelmaa.

Valtakunnallisestikin huomattavin erikoisuus TTV:n kanavalla on A-uutiset, paikallinen TV-uutislähetys, jonka tuottaa paikallisen valtalehden Aamulehden sähköinen osasto. Toiminta aloitettiin lokakuussa 1986, jolloin alettiin tuottaa noin 10 minuutin paikallisuutislähetystä. Se lähetettiin ensin päivällä, sitten hieman uudelleen toimitettuna ja uusintoina iltapäivällä ja illalla. Huhtikuun alussa päivälähetykset jätettiin pois ja keskityttiin klo 17.00 ja 21.00 lähetettäviin uutisiin, jotka lisäksi uusitaan muuttaman kerran illan kuluessa. Tutkimusten mukaan vajaa puolet potentiaalisesta katsojakunnasta seuraa A-uutisia 2-3 kertaa viikossa. (Sanomalehtimies-Journalisten 9/1987)

Tämän selvityksen tarkoituksena on **vertailla** Yleisradion, Radio 957:n ja A-uutisten **paikallisuutisia**.

Paikallisuutisten vertailuun keskitytään siksi, että monet viime vuosina markkinoille tulleista uusista viestimistä ovat perustelleet olemassaoloaan juuri paikallisuudella. Niin julkiset kuin yksityiset yhtiöt ovat perustelleet ohjelmatuotantoaan vetoamalla paikalliseen uutiskilpailuun ja sen uutisvälitystä parantavaan vaikutukseen. (Ks. esim. Hartikainen 1981)

Tällä case study -selvityksellä on tarkoitus vastata kysymykseen onko paikallista uutiskilpailua ollut ja miten se ilmenee. Ensisijainen tavoite on siten selvittää onko Tampereen sähköisillä tiedonvälittäjillä olennaisia eroja paikallisuutisissaan, millaisia nämä erot ovat, minkä verran on aktiivista oma-aloitteista uutishankintaa ja minkä verran turvaudutaan STT:n palveluihin sekä erilaisten yritysten ja yhteisöjen tiedotteisiin.

Tässä selvityksessä tarkastellaan vain Tampereen sähköisten viestinten **uutisia**, ensisijaisesti kunkin

välineen pääuutislähetystä. Yleisradion kohdalla kyse on siten alueuutislähetyksestä klo 17.20, Radio 957:n kohdalla taas kyse on klo 16.30, 17.15 ja 17.45 lähetettävistä uutisista. A- uutisten kohdalla keskitytään klo 21.00 lähetettävään pääuutislähetykseen, mutta mukana on myös havaintoja aiemmasta klo 17.00 lähetetystä ohjelmasta. Osin työekonomisin, osin journalistisin perustein olen rajannut pois muut ohjelmat tietoisena siitä, että kaikilla välineillä nekin sisältävät runsaasti paikallista aineistoa. Yleisradion kohdalla olen jättänyt pois aamuradiolähetykset sekä Pirkanmaan studio-ohjelmat ja erilaiset opiskelijoiden toimittamat ylimäärä-ohjelmat. Radio 957:n osalta olen rajannut pois samoin aamun ja iltapäivän muun ohjelma-aineiston ja vastaavasti TTV:n A- uutisten osalta olen jättänyt pois saman toimituksen tuottamat teksti-TV-lähetykset.

Journalistisia perusteluja tälle ratkaisulle on kaksi. Aamulähetysten rajaaminen pois perustuu siihen, että aamulla on yleensä aina vähemmän paikallista aineistoa, koska yöllä harvemmin tapahtuu mitään merkittävää paikallista. Useiden tutkimusten mukaan paikalliset viestimet pyrkivät kokoamaan juuri iltapäivän uutislähetykseen eräänlaisen yhteenvedon päivän tapahtumista kyseisellä paikkakunnalla (ks. esim. Paikallisradiotutkimus 1987). Täten voidaan olettaa, että juuri iltapäivän uutisissa on eniten olennaista paikallista uutisaineistoa. Osin tällaisin perustein myös A- uutiset lopetti keskipäivän paikalliset lähetykset. Tätä journalistista näkemystä tukee sekin, että yleensä uutislähetysten pitäisi olla eräänlainen yhteenveto, johon on koottu kunkin ajankohdan olennaisin tapahtuma-aines. Uutislähetysten pitäisi siis olla eräänlainen kokooma-

kaikesta siitä, mitä toimituksen tietoon on tullut kyseiseen ajankohtaan mennessä.

Huomattakoon vielä, että selvitys koskee vain paikallisuutisia. En juurikaan puutu esim. ulkomaan-uutisiin ym., joita varsinkin Radio 957:llä oli jonkin verran. Yleisradion alueuutisten ja A- uutisten kohdalla tätä rajausta ei ole tarpeen tehdä, sillä niissä keskitytään yksinomaan paikallisiin aiheisiin.

Tutkimusmenetelmä ja uutispäivien luonnehdinta

Tutkimus Tampereen sähköisistä viestimistä tehtiin nauhoittamalla Yleisradion alueuutiset klo 17.20 sekä Radio 957:n iltapäivämakasiiniohjelmat uutisineen; jälkimmäisen aineiston analysoinnissa tosin keskityttiin sittemmin lähinnä klo 16.30, 17.15 ja 17.45 lähetettävien uutislähetysten sisältöön. A- uutiset nauhoitettiin videonauhurilla klo 21.00 sekä pari kertaa vertailun vuoksi myös klo 17.00.

Ajankohdaksi valittiin kolme päivää ajalla 13.4.-15.4.1987. Viikonpäivät olivat maanantai, tiistai ja keskiviikko.

Jälkikäteen arvioiden voidaan otantaa pitää suppeudesta huolimatta riittävänä tällaista case studyä varten. Joskus tällaisia selvityksiä tehtäessä käy niin, että otanta-ajankohtaan sattuu uutisköyhä hetki. Näin ei kuitenkaan ollut tällä kertaa. Kyseisellä viikolla oli Tampereella kaksi valtakunnallisestikin merkittävää paikallista tapahtumaa: SAK:n valtuuston 80-vuotisjuhlakokous sekä valtakunnalliset teatteripäivät. Lisäksi maanantaina oli tavanomaiseen tapaan Tampereen kaupunginhallituksen kokous. Kaikki paikalliset sähköiset viestimet tekivät näistä paikallisista tapahtumista runsaasti juttuja ja uutisia. Käsi-

tykseni mukaan kyseessä oli jossain määrin tavanomaista vilkkaampi paikallinen uutisviikko. Täten voidaan siis olettaa, että tutkimuksen kohteena olleet kolmen päivän uutislähetykset antavat ainakin jonkinlaisen kuvan Tampereen sähköisten viestinten paikallisuutistoiminnasta. Toisaalta voidaan tietenkin todeta, että runsas toimituksista riippumaton tarjonta saattaa jossain määrin sitoa toimitustyötä siten, ettei oma-aloitteiseen uutishankintaan ja ideointiin ole aikaa eikä tarvetta. Pidän tätä kuitenkin vähäisenä ongelmana.

Nauhoittamisen jälkeen kaikki ohjelmat kuunneltiin ja katseltiin uudelleen. Uutisaiheet laskettiin ja luokiteltiin mahdollisten erojen havainnollistamiseksi. (Ks. taulukko 1) Aineiston arvioinnissa ei ole ensisijaisesti tukeuduttu juttujen ja uutisten sisältöön eikä journalistiseen muotokieleeseen, vaan ensisijaisesti uutisten määrään ja uutiskriteereihin, joiden perusteella uutiset on valittu.

Tällöin olen pitänyt lähtökohtana klassista erottelua, jonka mukaan on olemassa kolmenlaisia uutiskriteereitä: kaupallisia, poliittisia ja informatiivisia (ks. esim. Minkkinen ym. 1979 tai Ahmavaara 1975). En ota kantaa siihen, mikä tämänkaltaisista uutiskriteereistä on paras - pyrin vain arvioimaan, mitä

näistä tamperelaiset sähköiset viestimet käyttävät valitessaan uutisiaan. Määrän vertailulla pyrin selvittämään millä viestimellä oli eniten ja millä vähiten paikallisia uutisia. En ota juurikaan kantaa uutisten sisältöön tai toimitustapaan.

Vaikka selvitys koskee Tampereen sähköisiä viestimiä, olen vertailun vuoksi läpikäynyt myös kyseisen viikon aikana ilmestyneet tamperelaiset sanomalehdet, Aamulehden, Kansan lehden ja Hämeen Yhteistyön. Näistä erityisen mielenkiinnon kohteena oli Aamulehti, onhan se viime kädessä A-uutisten todellinen taustavoima. Tällä vertailulla oli tarkoitus selvittää, missä määrin A-uutiset poikkeavat Aamulehden uutisoinnista. Onhan A-uutiset ja sitä toimittava viiden hengen toimitus jopa fyysisesti osa aamulehteä, sillä TV-studio sijaitsee Sarakulmassa Aamulehden toimitalossa.

A-uutiset onkin tämän tutkimuksen ehkä kiinnostavin kohde, sillä tällainen paikallinen kaapeli-TV-uutiskokeilu on valtakunnallisestikin varsin ainutlaatuinen. Edellinen vastaava yritys, kaupallinen Helsinki-TV päättyi 1970-luvulla vararikoon. Samalla on tosin todettava, että A-uutiset on lähtökohdiltaan erilainen kuin HTV. A-uutiset esim. ei omista kaapeliverkkoa, vaan se

Taulukko 1. Uutiset Tampereen sähköisissä viestimissä
13.-15.4.1987

	paikallis- uutisia yleensä	näistä Tampereen kaup. uutisia	muut uutiset
YLE	26	14	-
957	18	18	11
A-uutiset	42	42	-

on vuokrannut TTV:ltä lähetysaikaa toimien itse eri osakeyhtiön sisällä.

Yleisradion alueuutiset

Yleisradion alueuutisissa oli tutkimusajankohtana kaikkiaan 26 uutista. Näistä tosin vain 14 käsitteli suoraan tai välillisesti Tampereen kaupunkia. Loput 12 uutista käsitelivät lähinnä Pirkanmaan maakuntaa, eli tässä tuli näkyviin Yleisradion alueuutislähetysten laaja kuuluvuusalue, mikä johtuu suuresta lähetystehosta ja uutistoiminnan maakunnallisesta "hengestä". On perusteltua pitää Yleisradion alueuutislähetystyksiä 957:ään ja A-uutisiin verrattuna maakuntavoittoisina. Varsin huomattava osa uutisista nimittäin käsitteli Pirkanmaan maa-seutukuntien maa- ja metsätalous-asioita.

Jos Yleisradion alueuutisia verrataan muilta osin 957:ään ja A-uutisiin, voidaan todeta varsinkin ns. ykkösuutisten olevan melko lailla samoja. Arvioitaessa uutisvalintaa tapahtumien objektiivisen merkittävyyden perusteella voitaneen pitää tutkimuspäivien tärkeimpinä tapahtumina SAK:n valtuuston 80-vuotisjuhlakokousta, teatteripäiviä sekä Tampereen kaupunginhallituksen kokousta. Viimeksimainitusta olivat Ylen tapaan muutkin tiedotusvälineet nostaneet ykkösuutiseksi Noppa-lahjusjupakkaan liittyvän virkamiehen pidättämisen virantoimituksesta, mihin kaupunginhallitus ei äänestyksen jälkeen katsonut olevan aihetta.

Kaikkiaan kymmenen eli yli kolmannes Ylen alueuutisista oli sellaisia, jotka esiintyivät myös muiden tiedotusvälineiden uutisissa. Lähes kaikki muut 16 uutista käsitelivät jotain muuta kuntaa kuin Tampereen kaupunkia, eli siis ym-

päröivää maakuntaa. Tampereen kaupungin uutiset olivat siten selvässä vähemmistössä Yleisradiossa.

Alueuutisista voidaan myös päätellä, että toimituksen oma-aloitteinen uutishankinta on jokseenkin olematonta. Käytännössä kaikki uutiset on saatu STT:ltä tai kuntien ja yritysten tiedotteista ja esityslistoista. Ainoana vain Yleisradiossa esiintyneenä merkittävänä uutisena voidaan pitää Rosenlewin toimeenpanemia suuria avohakkuita Nokialla, mistä muut sähköiset mediat eivät (tarkoituksellisesti?) kertooneet, vaikka suppeammankin uutiskriteeristön mukaan asialla on yleistä merkitystä myös esim. tamperelaisille. Samalla kun todetaan oma-aloitteisen uutishankinnan vähäisyys, on toki muistettava kyseisen uutisviikon vilkkaus, mikä on saattanut sitoa toimitusvoimia.

Merkille pantava piirre Yleisradion alueuutisissa on vähäinen yhteisten uutisten määrä Radio 957:n kanssa. Sen sijaan A-uutisissa oli jonkin verran samaa aineistoa kuin Yleisradiossa ja päinvastoin. Tämä seikka kielinee siitä, että paikkakunnan kolmen sähköisen median kilpailussa Yleisradio tuntuu pitävän 957:ää pahimpana kilpailijanaan ja pyrkii tarjoamaan sille oman, tietyllä tavalla profiloidun "vaihtoehdon": vaikuttaa kuin Yleisradio pyrki vetoamaan varttuneempaan kuulijakuntaan - ympäröivä maakunta mukaan lukien - perinteisellä yleisradiomaisella informatiivisella uutistarjonnalla. Tässä määrittelyssä on tosin sana "informatiivinen" ymmärrettävä varsin ahtaasti, ei niinkään käsitteen varsinaisessa merkityksessä, kuten YLE:n OTS:ssä (Vrt. Ahmavaara 1975 ja Hemánus/Tervonen 1980.)

Radio 957:n uutiset

Radio 957:llä on iltapäivisin kolme uutislähetystä, klo 16.30, 17.15 ja 17.45. Tosin paikkakunnan muihin sähköisiin viestimiin verrattuna on huomautettava, että nämä uutiset ovat lyhyitä sähkeuutisluonteisia ja niiden alkamisajankohta ei ole täsmällinen. Esim. 15.4. lähetettiin klo 17.15 tarkoitetut uutiset vasta klo 17.26. Uutisissa on etusijalla paikallinen aineisto, mutta se käsitellään melkoisen suppeasti, sillä 957 pyrkii täyden palvelun kanavaksi ja siksi uutislähetyksissä on myös aineistoa kotimaasta ja ulkomailta. Tavoitteena on ilmeisesti antaa kaikilla kolmella tasolla jonkinlainen läpileikkaus hetken keskeisimmistä tapahtumista. Varsinkin paikallisia tapahtumia käsitellään tarkemmin ilta- ja aamumakasiinien muussa ohjelmistossa, mutta olen jättänyt tämän tarkastelun ulkopuolelle, koska myös muut paikkakunnan sähköiset mediat tekevät näin.

Tutkimusajankohtana Radio 957:llä oli kaikissa iltapäivälähetyksissään yhteensä 29 uutista. Näistä tosin 11 oli muita kuin paikallisia uutisia (ulkomaat, kotimaan politiikka, siitepölytiedote), joten varsinaisia paikallisuutisia oli kaikkiaan 18. Määrä on pienin tutkituista kolmesta tamperelaismediasta, mutta toisaalta on huomautettava, että kaikki 18 uutista käsitelivät tavalla tai toisella Tampereen kaupunkia eli tämä määrä taas on suurempi kuin Yleisradiolla. Radio 957:n uutisissa ei (alhaisen lähetystehon takia?) käsitellä lainkaan Tampereen ympäristökuntien, kuten Nokian, Lempäälän, Ylöjärven ym. asioita. Tähän on kuitenkin lisättävä, että mainittuun 18 uutisen määrään on laskettu mukaan maanantain klo 17.45 erityinen kau-

punginhallituksen kokousta käsittelevä lähetys, jonka aiheet laskettiin eri uutisiksi. Mikäli tämä erikoislähetys jätetään pois tai lasketaan yhdeksi uutiseksi saadaan paikallisuutisten määräksi 11 tai 12.

Jos Radio 957:n paikallisuutisia verrataan Yleisradioon ja A-uutisiin voidaan todeta, että yhtä poikkeusta lukuunottamatta pääuutiset olivat samoja. Muutoinkin kaikkiaan 13 eli lähes puolet paikallisradion uutisista oli samoja kuin muilla tamperelaismedioilla. Erityisesti tämä koski paikallisuutisia. Vähiten yhteisiä uutisia oli Yleisradion kanssa ja eniten A-uutisten kanssa. Tässä toistunee Yleisradion kohdalla mainittu tamperelaisradioiden keskinäinen kilpailutilanne.

Ainoa merkittäväksi katsottava oma uutinen käsitteli vuoden 1990 jääkiekon MM-kisoja. Tapahtumaviirolla oli näet Turun kaupunginhallituksen kokous, jossa päätettiin olla rakentamatta uutta suurhallia kisoja varten. Tapahtumaa ennakkoiden 957 oli haastatellut Tampereen apulaiskaupunginjohtaja Kaarina Suoniota, joka lupasi ottaa harkittavaksi kisojen järjestämisen Tampereella, jos Turku ei rakenna suurhallia.

Tämä uutinen oli 957:ssä myös ainoa, jossa oli harjoitettu oma-aloitteista uutishankintaa, tosin vain toissijaisesti täydentäen Turun tapahtumia, joista oli ennakkoon tietoa. Muutoin voidaan havaita sama kuin Yleisradion kohdalla: oma-aloitteinen uutishankinta oli heikkoa ja suurin osa uutisista oli selvästi peräisin STT:ltä sekä erilaisten yritysten ja yhteisöjen tiedotteista ja esityslistoista.

Yleisesti ottaen 975:n uutiset oli valittu suhteellisen informatiivisin kriteerein. Pari poikkeusta tosin oli selvästi. Kissojen katastrofiyhdistyksen avustus, Matti Kopsen

muotokuvan maalauttaminen ja 3-vuotiaan Jessican sieppaus olivat selvästi kaupallisin kriteerein valittuja ja sävyttivät omalla tavallaan 957:n uutisointia. Sama koskee erityisen kaupunginhallituksen kokousta käsittelevän uutislähetysten aihevalikoimaa klo 17.45. Oman lisänsä tähän antoi lähetyksessä käytetty "että-e-e-että sillai" -äänitunnus, joka jossain tilanteessa saattaa olla naseva, mutta liiaksi käytettynä kuuluu ja antaa asiaohjelmalle viihteellis-kaupallisen sävyn. Tiivistäen voidaankin sanoa, että tietystä informatiivisuudesta huolimatta 957:n uutisointia leimaa Yleisradioon verrattuna eräänlainen keveys ja nuorekkuus, mikä johtunee kaupallisuuden asettamista vaatimuksista. (Vrt. Paikallisradiotutkimus 1987, missä saatiin melko samanlaisia tuloksia.)

A-utiset kaapelitelevisiossa

Huhtikuun alussa tapahtuneiden muutosten jälkeen A-utisilla on kaksi lähetystä Tampereen Tietoverkossa. Ensimmäiset uutiset tulevat klo 17.00 ja varsinainen päälähetys klo 21.00. Näiden lisäksi molemmat lähetykset uusitaan useita kertoja illassa. Tätä selvitystä varten keskityttiin klo 21.00 lähetettävään pääohjelmaan, mutta vertailun vuoksi nauhoitettiin pari kertaa myös klo 17.00 lähetys. Voitiin todeta sama seikka kuin Radio 957:n eri iltapäivä uutisten välillä eli uutislähetysten keskinäinen ero on varsin vähäinen: suurin osa juutuista eri lähetyksissä oli täysin samoja.

A-utisissa oli kuitenkin tutkimusajankohtana eniten paikallisuutisia: kaikkiaan 42 kpl. Lisäksi kaikki käsitelivät joko suoraan tai välillisesti nimenomaan Tampereen kau-

punkia. Tämä johtunee siitä yksinkertaisesta syystä, että kaapeli-TV voi näkyä vain kaupungin alueella niissä talouksissa, jotka on liitetty verkkoon.

Verrattaessa A-utisia radioasemien uutisiin voidaan toisaalta todeta, että tässäkin tapauksessa kaikki tärkeimmät uutiset, ns. kärkijutut olivat suurinpiirtein samoja kuin 957:llä ja Yleisradiolla. Kyse on siis SAK:n valtuuston 80-vuotisjuhlakokouksesta, teatteripäivistä ja kaupunginhallituksen kokouksesta.

Kaikkiaan 16 uutista oli sellaisia, jotka esiintyivät myös Yleisradion ja 957:n ohjelmissa. Nämä 16 uutista olivat tietystä mielessä myös tärkeimmät uutiset, sillä muut 26 uutista olivat melko keveitä, jopa puffiluonteisia. Joukossa oli mm. uutisia, jotka oli tehty jonkun järjestön tai yhteisön tulevaa toimintaa esittelevästä tiedotteesta (Haydn-konsertti, jazz-konsertti ylioppilastalolla, sauna-aiheinen esitelmä UKK-instituutissa jne).

Niinikään A-utisten kohdalla voidaan huomata sama seikka kuin 957:n ja Yleisradion alueuutisten kohdalla, eli oma-aloitteinen uutishankinta ja ideointi oli melko vähäistä. Ainoastaan Kaijakanmäen törkytonttia käsittelevä juttu voidaan luokitella tällaiseksi eikä tätäkään aihetta voitane pitää kovinakaan merkittävänä. Suurin osa A-utisista perustui siis 957:n ja Yleisradion tapaan STT:n aineistoon sekä yritysten ja yhdistysten tiedotteisiin ja esityslistoihin.

Oman erityispiirteensä A-utisiin antaa kuitenkin kiinteä suhde Aamulehteen. Tämän vuoksi käytiin läpi myös seuraavien päivien Aamulehden tarkoituksena selvittää, mikä verran toimituksellista yhteyttä lehden ja A-utisten välillä on. A-utisten 42 paikallisuutisesta

26 esiintyi seuraavan päivän Aamulehdessä, siis 62 %. Tämä prosenttiluku olisi suurempi, jos säätiedotukset sekä eräät puffiluonteiset uutiset jätettäisiin pois. Yleisesti ottaen näyttää siltä, että kaikki merkittävimmät A-uutiset ilmestyivät seuraavana päivänä Aamulehdessä. Lehestä pois jääneet jutut olivat yleensä melko merkityksettömiä. Tämä osoittanee, että Aamulehden ja A-uutisten välillä on kiinteä ja toimiva toimituksellinen yhteys.

Uutisten valintakriteerit tuntuivat olevan A-uutisissa jonkinlainen väljä muunnelma informatiivisuudesta. Suurin osa jutuista oli valittu hyvinkin yleisradiomaisten kriteerien mukaan, mutta toisaalta joukossa oli pari viihteellis-kaupallista juttua ja esim. uutinen DDR:läisen lehtorin oletetusta loikkauksesta saattoi olla poliittinen valinta. Toisaalta A-uutiset oli eräissä asioissa informatiivisempi ja "yleisradiomaisempi" kuin Yleisradio itse. A-uutiset oli ainoa, joka kertoi SKDL:n, devan ja vihreiden vastustaneen kaupunginhallituksessa Noppa-syytetyn rakennustarkastajan virantoimituksen jatkamista; muut mediat kertoivat vain äänestysluvut. A-uutiset sekä toinen kaupallinen media 957 olivat myös ainoat, jotka kertoivat Tampereen tutkijanaisten valituksesta tasa-arvovaltuutettu Nikulalle kansleri Reino Erman virkanimityksistä. Yleisradion uutiskynnystä tämä ei ylittänyt lainkaan. Toisaalta sekä A-uutiset että Yleisradio jättivät kaupunginhallitusuutisoinnissaan mainitsematta sinänsä melko tärkeän hankkeen eli orgaanisen jätteen keräilyä ja hyötykäytön Leningradin mallin mukaisesti. Vain Radio 957 käsittelee tätä, tosin väittäen aloitteen olevan peräisin vihreiden kaupunginvaltuutetulta, vaikka kaupunginhalli-

tuksen esityslistaltakin käy ilmi, että myös kommunistit ovat tehneet asiaa koskevan aloitteen.

Tiivistäen voidaan sanoa, että A-uutiset on uutisratkaisuihstaan päätellen lähtenyt vakavasti kilpailemaan sekä Yleisradion että 957:n kanssa paikallisuutisista. Profiililtaan A-uutiset on kuitenkin lähempänä Yleisradiota kuin toista kaupallista mediaa eli Radio 957:ää, joka kaiketi suuntautuu enemmän nuorisoon päin. A-uutiset tuntuu vetoavan hiukan iäkkäämpään, varakkaampaan ja koulutetumpaan yleisöön, mikä ilmeisesti johtuu sen väestökerrostuman sosiaalisesta rakenteesta, jolla on varaa ostaa kaapeli-TV-palveluja.

Yhteenvedo

Tutkimus tehtiin nauhoittamalla Yleisradion alueuutiset, Radio 957:n iltapäivä-uutiset sekä A-uutiset kaapelitelevisiosta ajalla 14.-15.4.1987. Kaikkiaan Tampereen kolme sähköistä mediaa välittivät näissä lähetyksissä 87 paikallisuonteista uutista.

Tästä uutismäärästä oli kaikkiaan 39 kpl eli 45 % samoja joko kaikissa tai vähintään kahdessa mediassa. Täysin samoja uutisia kaikissa medioissa oli 23 kpl. Nämä uutiset olivat lähes poikkeuksetta tapahtuma-ajankohdan merkittävimmät uutiset. Medioita profiloivat, poikkeavat uutiset olivat yleensä vähemmän merkittäviä. Selvityksen keskeinen tulos olikin kaikkien uutislähetysten melkoinen samankaltaisuus. Ainakaan vielä Yleisradion monopolin murtuminen ja kilpailutilanteen syntyminen ei ole tuonut mukanaan merkittävää uutiskilpailua. Lisäksi on huomattava, että monissa tapauksissa medioita profiloivat poikkeavat uutiset esiintyivät useimmiten muissakin medioissa,

mutta eivät uutisina, vaan juttuina tai raportteina muussa ohjelmistossa. Toinen selvityksessä havaittu seikka oli oma-aloitteisen uutishankinnan ja ideoinnin vähäisyys. Kaikissa Tampereen sähköisissä viestimissä suurin osa uutisista perustui STT:n aineistoon tai erilaisten yhteisöjen ja yritysten tiedotteisiin ja esityslistoihin.

Määrällisesti eniten paikallis-uutisia oli A-uutisissa, vähiten taas Radio 957:ssä. Jos taas tarkastellaan yksinomaan Tampereen kaupunkia koskevia uutisia, niin niitä oli vähiten Yleisradiolla, joka laajan kuuluvuusalueensa vuoksi keskittää huomattavan osan voimistaan ympäristökuntien asioiden selvittelyyn. A-uutisista taas voitiin todeta Aamulehden vaikutus. Käytännössä kaikki merkittävimmät A-uutiset voitiin lukea myös seuraavan päivän Aamulehdestä, mikä johtuu A-uutisten ja Aamulehden toimituksellisesta yhteistyöstä. Yleisesti ottaen kaikkien kolmen median uutisvälitys oli tutkimusajankohtana suhteellisen informatiivista ja moitteetonta. Kaupallisista tai poliittisista syistä johtuvia uutisvalintoja ei tässä tutkimuksessa kyetty juurikaan löytä-

mään, joskin muutaman uutisen kohdalla voidaan esittää tämän suuntaisia arveluja. Tällöin on kuitenkin huomautettava, että selvitys koski vain uutislähettyksiä, joilta perinteisesti odotetaan tiettyä neutraalia käsittelytapaa. Selviyksen ulkopuolelle jätettiin tarkoituksellisesti kommentoivat jutut, musiikki sekä esim. kaapeli-TV:n sarjafilmit, joissa voi olla hyvinkin kanta-aottavaa ainesta.

Kirjallisuus

- AHMAVAARA, Yrjö. Informaatio. Kolmas, uudistettu painos. Tapiola 1975.
- HARTIKAINEN, Riitta. Paikallisradio meillä ja muualla. Yleisradio, STO, sarja B, 1/1981.
- HEMANUS, Pertti & TERVONEN, Ilkka. Objektiivinen joukkotiedotus. Keuruu 1980.
- MINKKINEN, Sirkka ym. Joukkotiedotus. Helsinki 1979.
- OKSANEN, Matti. Suomalaisten viestintäkäyttö vuonna 1987. Yleisradio, STO, sarja B 3/1987.
- Paikallisradiotutkimus. Liikenneministeriön julkaisuja, 1/1987.
- Sanomalehtimies-Journalisten 9/1987.
- Tampereen kaupunginhallituksen esityslista 13.4.1987.
- Aamulehti, Kansan Lehti ja Hämeen Yhteistyö, numerot 13.4.-16.4.1987.